

na kvalitu a udržitelnost provedených prací. Svitavská radnice do reprezentativních prostor opravené vily pořídila v létě 2020 velkoformátovou malbu od současného mladého talentu moderní krajinomalby a absolventa AVU Adama Kašpara, který je svými kořeny s regionem spjat. Kvalitní současné umění jednoznačně patří do kvalitní historické architektury.

Restaurování oltáře Panny Marie z kostela Nanebevzetí P. Marie v Chrudimi

Veronika Cinková

Oltář Panny Marie je významnou pozdně gotickou malířskou a sochařskou památkou na území východních Čech, vytvořenou v letech 1490–1500. Patří do zcela unikátního souboru čtyř pozdně gotických oltářů dodnes prezentovaných v sakrálních prostorách na území města Chrudim, které v té době představovalo důležité kulturní centrum a k výzdobě svých interiérů si pořizovalo reprezentativní díla vysoké úrovně. Původně byl osazen v chrudimském kostele sv. Kříže, později došlo k přemístění do několika objektů ve městě. Po restauraci na konci 19. století včetně vytvoření neogotické oltářní architektury a začlenění dvou pozdně gotických soch Madony a sv. Markéty, pocházejících z jiného zrušeného oltáře, byl instalován na své dosavadní místo v kostele Nanebevzetí P. Marie. Samotný oltář s oboustranně malovanými bočními křídly s pozdně gotickými výjevy postav apoštolů a pašijových scén je v místě predely doplněn malovaným epitafem Cyrila Heina z Hainperku z roku 1640. V nástavci se nachází pozdně gotická malba Krista Trpítele s atributy umučení. Kvalitní malba centrální desky znázorňující Pannu Marii s Ježíškem, sv. Barboru a sv. Kateřinu je dílem Mistra královéhradeckého oltáře, jehož původ je možné hledat ve slezské Vratislavi.

Přes započítání prací se oltář nacházel v nevyhovujícím stavu. Pozdně gotické malby byly na konci 19. století přemalovány a zčásti rekonstruovány malířem Adolfem Lieb-scherem. Ten kompletně obnovil zlacená pozadí, nicméně později byly na zlacených

↑ Obr. 2. Upevňování křídlových vrstev pomocí vakua, foto: Markéta Pavlíková, 2021

← Obr. 1. Nástavec oltáře s vyobrazením Krista – IR, foto: Markéta Pavlíková, 2021

Obr. 3. Oltář Panny Marie z kostela Nanebevzetí P. Marie v Chrudimi před restaurováním, foto: Markéta Pavlíková, 2021

prvcích provedeny bronzové retuše, jež časem ztmavly. Nekvalitní přemalby bočních křídel způsobily zkreslenou představu o původní podobě a ikonografii malovaných výjevů. Mimo to byly křídlové vrstvy obrazových desek na mnoha místech uvolněné a lokálně odpadávaly, sochy světců byly poškozeny červotočem a některé části se nedochovaly.

Na začátku prací byly provedeny restaurátorské průzkumy. Malířská díla byla podrobena IR průzkumu, sondážnímu průzkumu a byly odebrány vzorky barevné vrstvy na chemickotechnologickou analýzu.

Na sochách byl kromě již zmíněných sondážních a chemickotechnologických průzkumů proveden také průzkum počítačové tomografie. Průzkumy přinesly informace o původní podobě díla a na jejich základě bylo rozhodnuto o konceptu restaurátorských prací. Na pozdně gotických obrazech bylo provedeno opakované náročné vakuové upevňování uvolněných křídlových vrstev.

Po ztenčení lakových vrstev došlo k odstranění nevhodných retušů a přemaleb s ponecháním zmíněné kvalitně provedené rekonstrukce A. Liebschera. Byla tedy odkryta a restaurována původní zlacená pozadí s motivem tlačného rostlinného dekoru, u soch

Obr. 4. Oltář Panny Marie z kostela Nanebevzetí P. Marie v Chrudimi po restaurování, foto: Markéta Pavlíková, 2021

došlo k odstranění nevyhovujících tmelů a lokální přemalby, byly též doplněny chybějící části. Deska predely byla zbavena degradovaných laků a několika ztmavlých retuší. Součástí prací bylo i restaurování oltářní architektury.

Zmíněné restaurátorské práce proběhly v letech 2018–2021. Restaurování se ujala ak. mal. Markéta Pavlíková, Ph.D. S pomocí pečlivě provedených průzkumů se z velké části podařilo zjistit originální podoba a ikonografie malířských i sochařských prvků. Díky spolupráci s přední odbornicí na středověké umění Mgr. Helenou Dáňovou, Ph.D., bylo rovněž možné identifikovat původní předlohy postav apoštolů a další dobové analogické podklady pro rekonstrukce chybějících částí. Restaurátorka citlivě propojila pozdně gotickou malbu s rozsáhlými kompaktními rekonstrukčními plochami z 19. století, jejichž části odstranila pouze v místě výskytu originálu. Stylově vhodně doplnila také chybějící část ruky a meč u sv. Kateřiny nebo kříž u apoštola Filipa. Oltář byl v průběhu svého restaurování prezentován na dvou reprezentativních výstavách věnovaných pozdně gotickému a raně renesančnímu umění ve východních Čechách. První z nich se uskutečnila v Muzeu východních Čech v Hradci Králové pod názvem *Uprostřed koruny české – gotické a raně*

renesanční umění východních Čech 1250–1550 a druhá v Regionálním muzeu v Chrudimi pod názvem Víra v umění – umění ve víře. Výtvarná kultura Chrudimska ve středověku. Díky kvalitně provedenému restaurování se podařilo odhalit autentické pozdně gotické části oltáře s respektováním pozdějších rekonstrukčních zásahů a navrátit oltář na původní místo, kde stále slouží liturgickým účelům.

Rekonstrukce vchodového objektu „Krok“ tvrze Bouda (udržování tradice a popularizace československého opevnění)

Jiří Švec

Dělostřelecká tvrz Bouda je součástí československého opevnění budovaného v letech 1936–1938 jako příprava československé armády na obranu republiky. Vchodový objekt K-S22a Krok představuje hlavní vchod pro osádku tvrze a vjezd pro zásobování. Na postupné rekonstrukci se zde pracovalo již od devadesátých let 20. století, nicméně akcelerace nastala poté, co se vlastníkem této kulturní památky stal Pardubický kraj. Nový vlastník spustil promyšlenou, na několik etap rozdělenou revitalizaci tvrze, financovanou z vlastního rozpočtu. Situace objektu je v řadě ohledů specifická – jedná se o kulturní památku, významnou přírodní lokalitu se zimovištěm netopýrů, je třeba brát v potaz bezpečnostní požadavky, zohlednit specifickou lokalitu, tedy umístění uprostřed hospodářského lesa, ad. Hned v počátku byla celá tvrz nově elektrifikována, v druhé etapě proběhla stavební rekonstrukce zevnějšku vchodového objektu, tj. nejen oprava a izolace střechy či natažení omítek, ale i výroba a osazení tvarově naprosto přesných replik pancéřových zvonů. Následně byly osazeny repliky střílny těžkého kulometu, granátových skluzů a trub pro stěnové periskopy, stejně tak repliky pancéřových dveří ve

Obr. 1. Rekonstrukce vchodového objektu „Krok“ tvrze Bouda před obnovou, foto: Milan Křištof